

Аналітична довідка щодо правил та норм, встановлених міжнародним правом щодо окупованих територій та переліку повідомлень України до ОП МКС щодо воєнних злочинів у Криму

Відповідно до ст. 42 Положення про закони і звичаї війни на суходолі, яке є додатком до IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі 1907 р. територія визнається окупованою, якщо вона фактично перебуває під владою армії супротивника. Окупована територія юридично продовжує залишатися територією тієї держави, якій вона належала до окупації. Окупація – це тимчасовий стан і вона не означає переходу суверенітету над окупованою територією до держави-окупанта. Держава-окупант на окупованій території зобов'язана забезпечити громадський порядок і життя населення.

Одним із найважливіших актів у сфері міжнародного права, що регулює поведінку і захист прав населення, що перебуває на окупованій території, є Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 року (IV Женевська конвенція, IV ЖК). Положення Конвенції застосовуються у разі оголошеної війни або будь-якого збройного конфлікту, навіть якщо одна з воюючих сторін не визнає існування міжнародного збройного конфлікту, і у разі окупації території, навіть якщо ця окупація не зустрине збройного опору.

Конвенція, зокрема, передбачає наступне:

- забороняється, незалежно від мотивів, здійснювати примусове індивідуальне чи масове переселення або депортацію осіб з окупованої території на територію держави-окупанта або на територію будь-якої іншої держави, незалежно від того, окупована вона чи ні;

- держава-окупант повинна в співробітництві з державними та місцевими органами влади сприяти належному функціонуванню закладів, відповідальних за піклування про дітей і їхню освіту;

- держава-окупант не має права примушувати осіб, що перебувають на окупованій території, служити в її збройних чи допоміжних силах, пропаганду такої служби заборонено;

- особи, що перебувають на окупованій території, не можуть бути примушені виконувати будь-яку роботу, що передбачала б їхню участь у воєнних операціях;

- будь-яке знищення або присвоєння державою-окупантом рухомого чи нерухомого майна, що є індивідуальною або колективною власністю приватних осіб чи держави, або інших громадських установ чи соціальних або кооперативних організацій забороняється;

- держава-окупант повинна дозволити релігійним служителям надавати духовну підтримку їхнім одновітцям;

- держава-окупант не має права здійснювати арешт, переслідування або висувати обвинувачення проти осіб, що перебувають під захистом, за вчинки або переконання, скоєні або виражені ними до початку окупації або протягом періоду її тимчасового припинення, за винятком випадків порушення законів або звичаїв війни;

- особи, що перебувають під захистом, що обвинувачені в скоєнні злочину, повинні знаходитися в державі, територію якої окуповано, а в разі засудження повинні там само відбувати строк покарання.

Серйозні порушення міжнародного гуманітарного права є воєнними злочинами. Під час збройних конфліктів/окупації також часто вчиняються злочини проти людяності, які є злочинами, що вчиняються в межах широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення, якщо такий напад вчиняється свідомо. Обидві категорії цих особливо тяжких злочинів (і воєнні злочини, і злочини проти людяності) закріплені у Римському статуті Міжнародного кримінального суду (МКС) (Україна не ратифікувала Римський статут, але дала згоду на юрисдикцію МКС щодо всіх подій збройного конфлікту в Україні з 2014 року).

Міжнародний кримінальний суд наразі розглядає справу «Ситуація в Україні», яка стосується у т.ч. ймовірних воєнних злочинів та злочинів проти людяності в Криму, вчинених конкретними особами. Офіс Прокурора МКС прирівняв ситуацію в окупованому Криму до міжнародного збройного конфлікту між Україною та Росією та вважає ситуацію на півострові окупацією. Щорічно прокуратура АРК та правозахисні організації передають до Офісу Прокурора МКС зібрані докази вчинення воєнних

злочинів та злочинів проти людяності в Криму (наприклад, примусова депортація цивільного населення з Криму; колонізація півострову громадянами РФ; експропріація та руйнування майна; примусовий призов до лав збройних сил РФ). Офіс Прокурора МКС щороку оприлюднює звіти щодо діяльності з попереднього розслідування (попереднього вивчення). Наразі очікується рішення щодо переходу Офісу Прокурора МКС на наступну стадію – розслідування по Україні.

ПЕРЕЛІК направлених повідомлень до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності на тимчасово окупованій території АР Крим та міста Севастополь 2014 - 2020 років			
№	Період подання	Контекст та попередня кваліфікація за Римським статутом Міжнародного кримінального суду	Автори
1.	листопад 2016 року	<p>Назва: Відповідальність посадових осіб РФ за воєнний злочин у вигляді незаконного переміщення цивільного населення з окупованої території АР Крим та міста Севастополя (в контексті переміщення громадян, які утримувались в місцях несвободи).</p> <p>Контекст: З перших днів окупації АР Крим та міста Севастополя Уряд РФ проводить системну і масштабну політику, спрямовану на зміну демографічного складу населення окупованої території. Зокрема, понад 22 000 громадян змушені були покинути окуповану територію Криму і переміститися на територію, контрольовану владою України¹. Більше 2 200 ув'язнених - українських громадян, яких утримували в місцях несвободи, були вивезені російською владою за межі Криму та знаходяться не менше ніж в 43 виправних колоніях розташованих в 22 суб'єктах РФ. Водночас, РФ здійснює активну колонізацію території з боку РФ. За час окупації (2014-2016 рр.), Російська Федерація прямо або опосередковано перемістила зі своєї території 72 766 власних громадян на окуповану територію (з них 40 588 - на територію міста Севастополя та 32178 - на територію АР Крим).</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стаття 7(1)(d) Римського статуту Міжнародного кримінального суду (тут і далі - РС МКС) - “Депортація або насильницьке переміщення населення”;▪ Стаття 8(2)(a)(vii) РС МКС - “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”;▪ Стаття 8(2)(b)(viii) РС МКС - “Переміщення, пряме або опосередковане державою-окупантом частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію, або депортація чи переміщення населення окупованої території або окремих частин його в межах або за межі цієї території”. <p>Публікації на тему:</p>	<p>Прокуратура АР Крим</p> <p>Українська Гельсінська спілка з прав людини (тут і далі – УГСПЛ)</p> <p>Регіональний центр з справ людини (тут і далі – РЦПЛ)</p>

¹ Тут і надалі цифри наводяться станом на дату подання відповідних повідомлень до Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду.

		<p>Аналітичний звіт УГСПЛ та РЦПЛ щодо переміщення цивільного населення Російської Федерації на окуповану територію АР Крим та міста Севастополь: https://krymbezpravil.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Crimea_Beyond_Rules_special-issue_ru.pdf</p>	
2	жовтень 2017 року	<p>Назва: Відповідальність посадових осіб РФ за воєнний злочин, у тому числі у вигляді широкомасштабного знищення та експропріації власності, не виправданої військовою необхідністю.</p> <p>Контекст: Після незаконного приєднання території АР Крим та міста Севастополь Уряд РФ запровадив широкомасштабну експропріацію та націоналізацію державної власності, яка перебувала у віданні органів державної влади та органів місцевого самоврядування. В значній більшості випадків незаконна націоналізація державного майна України на території АР Крим проводилася шляхом прийняття постанов так званих “Державної ради Республіки Крим” та розпоряджень “Ради міністрів Республіки Крим”. Зокрема, в період з 17 березня по 03 вересня 2014 року “ДР РК” прийняла 15 постанов, на підставі яких було експропрійовано майно Міністерства інфраструктури України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства освіти і науки України, майно багатьох державних підприємств таких як “Адміністрація морських портів України”, ПАТ “Національна акціонерна компанія “Надра України”, майно державних служб та інспекцій України, майно підприємств, установ та організацій агропромислового комплексу тощо.</p> <p>Водночас, експропріація торкнулась також приватної власності фізичних та юридичних осіб. Так протягом 2014-2017 років на території АР Крим та міста Севастополя були вилучені щонайменше 3800 земельних ділянок у зв’язку з тим, що окупаційна влада переглянула рішення органів державної влади України про надання їх у власність громадянам. Крім того, протягом 2014 року приватна власність найбільших підприємств та фінансових установ, які діяли на території півострову, також була націоналізована рішеннями окупаційної влади. Так, в результаті прийняття 28 постанов “парламенту Республіки Крим” були націоналізовані, зокрема, ПАТ “Акціонерна компанія “Кримавтотранс”, Кримські філії ПАТ “Укртелеком”, ПрАТ “Київстар”, ПрАТ “Східно-Кримська енергетична компанія”, ПАТ “Крименерго”, ПАТ “Керчгаз”, приватне підприємство “Укргазпром”, ПАТ “КБ Приватбанк” тощо. Націоналізація проводилася без надання власникам будь-яких гарантій, в тому числі компенсацій, і фактично представляла собою експропріацію приватної власності. Жодне із рішень про націоналізацію не було обґрунтоване військовою необхідністю.</p> <p><i>Документування цього виду злочину продовжується.</i> РФ продовжує політику протиправної експропріації та привласнення нерухомого майна цивільного населення Криму, в тому числі через вилучення у осіб раніше наданих владою України земельних ділянок (наприклад, під приводом побудови на них інфраструктурних об’єктів окупаційною владою). Так само прикладом такої політики став Указ Президента РФ від 20.03.2020 № 201, яким було включено майже всю територію окупованого півострову до «переліку прикордонних територій, на яких іноземні громадяни, особи без громадянства та іноземні</p>	<p>Прокуратура АР Крим</p> <p>УГСПЛ</p> <p>РЦПЛ</p>

		<p>юридичні особи не можуть мати на праві власності земельні ділянки, затвердженого Указом Президента РФ від 9 січня 2011 р. № 26».</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Стаття 8(2)(a)(iv) РС МКС – “Незаконне, свавільне та великомасштабне знищення і присвоєння майна, що не було викликано військовою необхідністю”; ▪ Стаття 8(2)(b)(xiii) РС МКС – “Знищення або захоплення майна ворога, за винятком випадків, коли таке знищення або захоплення диктуються військовою необхідністю”; <p>Публікації на тему: Аналітичний звіт УГСПЛ та РЦПЛ “Крим без правил”/Тематичний огляд ситуації з правами людини/ Випуск № 2 “Право власності” https://krymbezpravil.org.ua/wpcontent/uploads/2017/04/Crimea_Beyond_Rules_2_ru.pdf</p>	
3	грудень 2017 року	<p>Назва: Відповідальність посадових осіб РФ за воєнний злочин у вигляді депортації і примусового переміщення населення в результаті окупації АР Крим та міста Севастополя (в контексті адміністративного видворення та внутрішнього переміщення).</p> <p>Контекст: Це подання є логічним продовженням подій, описаних в поданні до Офісу Прокурора в листопаді 2016 року (див. п.1), однак його предмет був звужений виключно до ситуації видворення громадян України з території Кримського півострову. Такі дії окупаційної влади були спричинені тим, що вона, всупереч нормам МГП, поширила на територію Кримського півострову своє законодавство, в тому числі міграційне. Це призвело до ситуації, коли всі громадяни України, які не отримали примусового окупаційного громадянства РФ, були визнані іноземцями та підлягали видворенню у разі відмови або неможливості отримати документи на право проживання на території Криму від органів окупаційної влади РФ.</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Стаття 7(1)(d) РС МКС - “Депортація або насильницьке переміщення населення”; ▪ Стаття 8(2)(a)(vii) РС МКС - “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”; ▪ Стаття 8(2)(b)(viii) РС МКС - “Переміщення, пряме або опосередковане державою-окупантом частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію, або депортація чи переміщення населення окупованої території або окремих частин його в межах або за межі цієї території”. <p>Публікації на тему: Аналітичний звіт УГСПЛ та РЦПЛ щодо видворення РФ цивільного населення з Криму https://krymbezpravil.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/KBP-Vyidvorennye.pdf</p>	<p>Прокуратура АР Крим</p> <p>УГСПЛ</p> <p>РЦПЛ</p>

4	жовтень 2018 року	<p>Назва: Повідомлення за статтею 15 Римського статуту Офісу прокурора МКС щодо примушування населення Криму до служби в Збройних силах Російської Федерації.</p> <p>Контекст: Подання стосувалося практики здійснення Російською Федерацією примусового призову населення Кримського півострову до лав ЗС РФ, яка почала впроваджуватись окупаційною владою з весни 2015 року. Автори подання ідентифікували щонайменше 77 осіб, яких було примушено до служби в ЗС РФ. Примусовий характер призову полягає в тому, що всупереч МГП окупаційна влада поширила на територію Кримського півострову дію свого кримінального законодавства, яке встановлює кримінальну відповідальність за ухилення від призову на військову службу. Важливим аспектом цього подання є та обставина, що окупаційна влада визнала всіх громадян, які були зареєстровані на території АР Крим та міста Севастополь, громадянами РФ, що дозволило їй покласти на них обов'язок проходження військової служби. Призови населення Кримського півострову продовжуються і по теперішній час.</p> <p><i>Документування цього виду злочину продовжується.</i> Наразі, правозахисними організаціями зафіксовано примусовий призов до лав ЗС РФ більше 21 тисячі кримчан. А також десятки громадян України з Криму неправомірно притягнені окупаційною владою до кримінальної відповідальності за ухилення від служби в армії РФ (стаття 328 УК РФ).</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> Стаття 8(2)(a)(v) РС МКС - "Примушування військовополоненого або іншої особи, що перебуває під захистом до служби в збройних силах ворожої держави". <p>Публікації на тему: Офіційний сайт прокуратури АР Крим: https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=239243</p>	<p>Прокуратура АР Крим</p> <p>РЦПЛ</p> <p>УГСПЛ</p> <p>Кримська правозахисна група</p> <p>Global Rights Compliance</p>
5	лютий 2019 року	<p>Назва: Використання Збройними Силами РФ присутності цивільних осіб під час активної фази окупації АР Крим та міста Севастополь.</p> <p>Контекст: Подання стосувалося використання ЗС РФ цивільного населення в якості "живих щитів". Так, в період між 27 лютого - 22 березня 2014 року, під час оточення, блокування та захоплення адміністративних будівель органів державної влади України та військових об'єктів ЗС України російськими військовими було залучено не менше 1000 цивільних осіб. Така практика була використана щонайменше в п'яти епізодах в таких містах як Севастополь, Сімферополь, Балаклава, селищах Перевальне, Новофедорівка та Новоозерне, тобто в населених пунктах, в яких було зосереджено найбільші стратегічна військові об'єкти ЗС України. Масове використання російськими військовими цивільного населення Криму мало на меті захистити та забезпечити себе від законного силового спротиву з боку ЗС України. Використання "живих щитів" заборонено МГП та кваліфікується як військовий злочин.</p>	<p>Прокуратура АР Крим</p> <p>РЦПЛ</p> <p>УГСПЛ</p>

		<p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> Стаття 8(2)(b)(xxiii) РС МКС – “Використання присутності цивільної особи або іншої особи, що знаходиться під захистом, для захисту від воєнних дій визначених пунктів, районів або збройних сил”. <p>Публікації на тему: Аналітичний звіт УГСПЛ щодо використання “живих щитів” та інші порушення норм міжнародного гуманітарного права, допущені ЗС РФ: https://helsinki.org.ua/publications/doslidzhennia-okupatsiia-krymu-bez-znakiv-bez-imen-khovaiuchys-za-spynamy-tsyvil-nykh/</p>	
6	січень 2019 року	<p>Назва: Відповідальність посадових осіб РФ за злочини проти людяності та воєнні злочини у вигляді депортації і примусового переміщення в результаті окупації АР Крим та міста Севастополя (в контексті адміністративного видворення 23 громадян України в лютому 2018 року).</p> <p>Контекст: Предметом подання є видворення з тимчасово окупованої території 23 громадян України, у зв’язку з порушенням ними міграційного законодавства РФ, яке незаконно було поширене нею на територію Кримського півострову. Всі потерпілі, про яких йдеться в поданні, є цивільними особами, які на законних підставах проживали на території АР Крим та міста Севастополь до окупації. <i>Документація вказаних злочинів продовжується.</i></p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> Стаття 7(1)(d) РС МКС - “Депортація або насильницьке переміщення населення”; Стаття 8(2)(a)(vii) РС МКС - “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”; Стаття 8(2)(b)(viii) РС МКС - “Переміщення, пряме або опосередковане державою-окупантом частини її власного цивільного населення на окуповану нею територію, або депортація чи переміщення населення окупованої території або окремих частин його в межах або за межі цієї території”. <p>Публікації на тему: Офіційний сайт прокуратури АР Крим: https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=244643</p>	Прокуратура АР Крим РЦПЛ
7	січень 2020 року	<p>Назва: Відповідальність посадових осіб РФ за воєнний злочин у вигляді депортації і примусового переміщення в результаті окупації АР Крим та міста Севастополя (в контексті внутрішнього переміщення цивільного населення).</p> <p>Контекст: Починаючи з першого року окупації Уряд РФ активно змінює демографічну ситуацію на території Кримського півострову, шляхом витіснення проукраїнського населення та заміщення його населенням Росії. В поданні було проаналізовано більше 1000 протоколів допитів внутрішньо переміщених осіб з</p>	Прокуратура АР Крим РЦПЛ

		<p>Криму, що фіксувались правоохоронними органами України впродовж 2017-2020 років. В цілому автори подання виділили близько 30 факторів у 6 сферах суспільного життя, що були наслідком політики “інтеграції” окупаційною владою півострова та створювали загальну атмосферу страху та тиску у Криму для проукраїнськи налаштованих громадян. Наявність таких факторів сприяла та продовжує сприяти витісненню цивільного населення Криму (громадян України) з території окупованого півострову. За офіційними даними Уряду України за час окупації з території АР Крим та міста Севастополь на материкову Україну перемістились не менше 43 000 цивільних осіб.</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Стаття 7(1)(d) РС МКС “Депортація або насильницьке переміщення населення”; ▪ Стаття 8(2)(a)(vii) РС МКС “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”. <p>Публікації на тему: Офіційний сайт Прокуратури АР Крим https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=266001</p>	
8	27 липня 2020 року	<p>Інформаційне повідомлення щодо відповідальності посадових осіб Російської Федерації та окупаційної адміністрації за воєнний злочин у вигляді широкомасштабного знищення та експропріації власності. Прокуратурою АРК та м. Севастополя загалом ідентифіковано близько 250 жертв, у яких знесли нерухому власність (192 у АРК та 58 у м. Севастополь). У 3702 людей російська окупаційна адміністрація вилучила земельні ділянки загальною площею щонайменше 355 га (170 та 3532 у АРК та м. Севастополь відповідно).</p> <p>Кваліфікація: стаття 8(2)(a)(iv) Римського статуту</p> <p>Публікації на тему: Офіційний сайт Прокуратури АР Крим https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=277783&fp=30</p>	Прокуратура АР Крим РЦПЛ
9	01 жовтня 2020 року	<p>Інформаційне повідомлення щодо ведення державою-окупантом політики щодо пропаганди військової служби на ТОТ АР Крим та м. Севастополя, зокрема, серед неповнолітніх осіб. Керівництво Російської Федерації та їх окупаційна адміністрація на ТОТ АР Крим та м. Севастополя, починаючи з 2015 року протиправно провела на території окупованого півострову 11 призовних компанії до лав Збройних Сил РФ. За цей час на строкову військову службу незаконно призвано близько 25000 кримчан, а до кримінальної відповідальності за ухилення від неї притягнуто понад 140 осіб.</p> <p>Кваліфікація: стаття 8(2)(a)(v) Римського статуту МКС</p> <p>Публікації на тему: Офіційний сайт Прокуратури АР Крим https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=281204</p>	Прокуратура АР Крим КПГ

ПЕРЕЛІК інших ймовірних воєнних злочинів та злочинів проти людяності на тимчасово окупованій території АРК та м. Севастополь, документування яких здійснюють правоохоронні органи України та правозахисні організації	
№	Контекст та попередня кваліфікація за Римським статутом Міжнародного кримінального суду
1.	<p>Воєнні злочини посадових осіб РФ та окупаційної влади у вигляді переслідування представників засобів масової інформації (кримінальне переслідування журналістів, нелюдське поводження, експропріація власності та видворення з території Криму).</p> <p>Контекст: Активна фаза окупації (лютий-березень 2014 року) супроводжувалась потужним тиском окупаційних військ та в подальшому окупаційних адміністрацій РФ на представників ЗМІ, які об'єктивно висвітлювали процес окупації Кримського півострову та відкрито виступали проти його спроби анексії. Під час цих подій більше 20 осіб з числа журналістів, блогерів та працівників кримських місцевих і всеукраїнських ЗМІ зазнали серйозних порушень їхніх прав (тілесні ушкодження, кримінальне переслідування за проукраїнські погляди, незаконна експропріація приватної власності, позбавлення права на справедливий суд у випадку притягнення їх до юридичної відповідальності, незаконне видворення та депортація). Ця негативна тенденція продовжилась і після незаконної спроби анексії Криму. Такі дії вчинялися окупаційною владою з метою витіснення незалежних ЗМІ з інформаційного простору окупованого півострову аби усунути будь-які позиції, які опонують владі РФ та створюють перешкоди в нав'язуванні цивільному населення півострову пропаганди законності «приєднання Криму», або висвітлюють об'єктивну ситуацію щодо суспільних подій в Криму, ситуації з правами людини.</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стаття 7(1)(d) PC MKC “Депортація або насильницьке переміщення населення”;▪ Стаття 7(1)(h) PC MKC “Переслідування будь-якої ідентифікованої групи або спільноти за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, або іншим мотивам, які визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом”;▪ Стаття 8(2)(a)(ii) PC MKC – “Тортури або нелюдське поводження”;▪ Стаття 8(2)(a)(iii) PC MKC – “Умисне заподіяння сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю”;▪ Стаття 8(2)(a)(iv) PC MKC – “Незаконне, свавільне та великомасштабне знищення і присвоєння майна, що не було викликано військовою необхідністю”;▪ Стаття 8(2)(a)(vi) PC MKC – “Умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, яка перебуває під захистом, права на справедливе і нормальне судочинство”;▪ Стаття 8(2)(a)(vii) PC MKC “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”. <p>Публікації на тему:</p> <p>Аналітична доповідь КПГ та Центру прав людини ZMINA щодо переслідування журналістів та блогерів за час окупації Кримського півострову https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/krimbookru.pdf</p> <p>Аналітичний звіт УГСПЛ та РЦПЛ щодо переслідування представників ЗМІ окупаційною владою РФ на території АР Крим та м. Севастополь - https://krymbezpravil.org.ua/wpcontent/uploads/2018/05/CBR_issue4_ru.pdf</p>

2	<p>Воєнні злочини посадових осіб РФ та окупаційної влади у вигляді позбавлення права на справедливий суд (в контексті кримінального переслідування цивільного населення Кримського півострову за політично мотивованими ознаками).</p> <p>Контекст: Судова система окупаційної влади Криму є одним із методів переслідування цивільного населення, нелояльного до влади РФ та підконтрольної їй окупаційної влади, в тому числі у зв'язку з їхніми політичними та релігійними поглядами. Чисельні порушення міжнародного права під час створення та функціонування окупаційних судів в Криму, а також десятки кримінальних справ, які розглядалися цими окупаційними судами відносно українських та кримськотатарських активістів свідчать про позбавлення фундаментальних гарантій права на справедливий суд під час розгляду цих справ та про вчинення воєнного злочину в цьому зв'язку.</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стаття 8(2)(a)(vi) РС МКС – “Умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, яка перебуває під захистом, права на справедливе і нормальне судочинство”. <p>Публікації на тему:</p> <p>Аналітичний звіт правозахисних організацій щодо позбавлення права на справедливий суд в політично мотивованих справах: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/201902_CrimeanProcess.pdf</p>
3	<p>Злочини посадових осіб РФ та окупаційної влади у вигляді системного переслідування представників корінного народу Кримського півострову кримських татар (в контексті кримінального переслідування кримських татар мусульман та членів Меджлісу кримськотатарського народу, вбивств, викрадень, катувань, нелюдського та такого, що принижує людську гідність поводження, експропріації власності та видворення).</p> <p>Контекст: всі відомі епізоди порушення норм МГП відносно представників кримськотатарського народу. Можна стверджувати про їх переслідування за етнічною та релігійною ознакою через поєднання з іншими воєнними злочинами, вчиненими відносно кримських татар за останні шість років окупації півострову.</p> <p>Кваліфікація:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Стаття 8(2)(a)(i) РС МКС – “Умисне вбивство”;▪ Стаття 8(2)(a)(ii) РС МКС – “Тортури або нелюдське поводження”;▪ Стаття 8(2)(a)(iii) РС МКС – “Умисне заподіяння сильних страждань або серйозних тілесних ушкоджень або шкоди здоров'ю”;▪ Стаття 7(1)(d) РС МКС – “Депортація або насильницьке переміщення населення”;▪ Стаття 7(1)(h) РС МКС – “Переслідування будь-якої ідентифікованої групи або спільноти за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, гендерними, або іншим мотивам, які визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом”;▪ Стаття 8(2)(a)(iv) РС МКС – “Незаконне, свавільне та великомасштабне знищення і присвоєння майна, що не було викликано військовою необхідністю”;▪ Стаття 8(2)(a)(vi) РС МКС – “Умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, яка перебуває під захистом, права на справедливе і нормальне судочинство”;▪ Стаття 8(2)(a)(vii) РС МКС – “Незаконна депортація або переміщення або незаконне позбавлення волі”.

(2016-2019 роки)	
2016	https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE-Ukraine.pdf
2017	https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2017-PE-rep/2017-otp-rep-PE-Ukraine_ENG.pdf
2018	https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2018-otp-rep-PE-Ukraine.pdf
2019	https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2019-PE-Report-UKR.pdf

Діяльність правоохоронних органів України щодо розслідування воєнних злочинів в зв'язку з окупацією АР Крим та м. Севастополь

Правоохоронними органами України здійснюється розслідування воєнних злочинів за статтею 438 Кримінального кодексу України («порушення законів та звичаїв війни»). Відповідно до положень вказаної статті, жорстоке поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт, розграбування національних цінностей на окупованій території, застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також віддання наказу про вчинення таких дій караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років. Ті самі діяння, якщо вони поєднані з умисним вбивством, караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

Досудове розслідування злочинів, передбачених ст. 438 КК, здійснюється Головним управлінням СБУ в АРК за процесуальним керівництвом прокуратури АРК.

Крім того, в 2019 році в структурі Офісу Генерального прокурора створено Департамент нагляду у кримінальних провадженнях щодо злочинів, вчинених в умовах збройного конфлікту.

Стан розслідування злочинів, передбачених ст. 438 КК України (порушення законів та звичаїв війни)		
№	Кримінальне провадження	Стан розслідування
1	Кримінальне провадження ² за фактами незаконних дій окупаційної влади на ТОТ АР Крим та м. Севастополя, направлених на зміну демографічної ситуації: <ul style="list-style-type: none"> • примусова «депортація» цивільного населення за рішенням окупаційних «судів»; • незаконне переміщення засуджених, що відбувають покарання на території АР Крим та м. Севастополя до місць позбавлення волі на території Російської Федерації; • незаконного переселення на ТОТ АР Крим та м. Севастополя громадян РФ. 	Триває досудове розслідування.
2	Кримінальне провадження ³ за фактом незаконного кримінального переслідування учасників мітингу на підтримку територіальної цілісності України, що відбувався біля Верхової	Повідомлено про підозру 4 «слідчим» незаконно створеного «Головного слідчого управління Слідчого комітету Російської Федерації по Республіці Крим»; 8 окупаційним «прокурорам»; 6 «суддям Верховного суду Республіки Крим»; 6

² https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=205913&fp=720

³ https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_t=rec&id=267915&fp=20

	Ради АР Крим 26 лютого 2014 року в м. Сімферополь.	«суддям Київського міського суду м. Сімферополя Республіки Крим»; 1 «судді Центрального районного суду м. Сімферополя Республіки Крим». 15.04.2020 до суду скеровано обвинувальний акт щодо «прокурора» незаконно створеної «прокуратури Республіки Крим» Олександра Домбровського.
3	Кримінальне провадження ⁴ за фактом незаконного призову мешканців ТОТ АР Крим та м. Севастополя до збройних сил та інших військових формувань РФ.	Триває досудове розслідування. 7 листопада 2019 року повідомлено про підозру колишньому заступнику Ялтинського міського військового комісаріату, а з 2015 року так званого «военного комиссара города Ялты Республики Крым» Олегу Єрмілову у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 438 КК України (порушення законів та звичаїв війни, які полягають у примушуванні осіб служити в збройних силах держави - окупанта).
4	Кримінальне провадження ⁵ за заявою ГО «Кримська правозахисна група» за фактами мілітаризації навчання дітей та проведення серед дітей заходів спрямованих на пропаганду війни.	Триває досудове розслідування.
5	Кримінальне провадження ⁶ за фактом порушення представниками так званих правоохоронних органів «Республіки Крим» законів та звичаїв війни відносно військовополонених – українських моряків.	Триває досудове розслідування. 27.02.2019 повідомлено про підозру п'ятьом представникам так званих судових та правоохоронних органів РФ.
6	Кримінальне провадження ⁷ за фактами заборони діяльності Меджлісу кримськотатарського народу та переслідування учасників мітингу 26.02.2014 (зокрема, заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу А. Чийгоза).	Досудове розслідування зупинено у зв'язку із розшуком підозрюваних. Повідомлено про підозру Поклонській Н.В.
7	Кримінальне провадження ⁸ за фактом незаконного переслідування окупантами лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемілева.	Триває досудове розслідування.
8	Кримінальне провадження ⁹ за використання збройними силами Російської Федерації цивільного населення як «живих щитів» під час захоплення військових та адміністративних об'єктів на території АР Крим та м. Севастополя в 2014 році.	Триває досудове розслідування.

⁴ <https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=260880&fp=80>

⁵ <https://cutt.ly/wya8fML>

⁶ <https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=241078&fp=290>

⁷ <https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& t=rec&id=238396&fp=330>

⁸ <https://cutt.ly/Kya8fzq>

⁹ <https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=246320>

9	Кримінальне провадження ¹⁰ за фактом незаконного переслідування голови Меджлису кримськотатарського народу Рефата Чубарова	Триває досудове розслідування.
---	---	--------------------------------

Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим

¹⁰ <https://ark.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=269571>